

Revizija biračkog spiska za Kačanik

Uzorak za Kosovo

Democracy for Development
Demokraci për zhvillim
Demokratija za razvoj

Revizija biračkog spiska za Kačanik

Uzorak za Kosovo

Leon Malazogu, Visar Sutaj i Drilon Gashi

Priština, novembar 2012

Autorsko pravo © 2012. Demokratija za razvoj (D4D).

Sva prava zadržana. Izuzev za citiranje kratkih pasusa u svrhu kritike i revizije, nijedan deo ove publikacije ne može se umnožavati, čuvati u sistemu za kasnije preuzimanje ili prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim, mehaničkim, za fotokopiranje, beleženje ili drugo, bez prethodne dozvole instituta D4D.

Izveštaj priredili:

Leon Malazogu, Visar Sutaj i Drilon Gashi

Preveo:

Emina Demiri

Ovaj izveštaj izrađen je u okviru projekta pod nazivom “Revizija biračkog spiska” finansiranog od strane ambasade Kraljevine Holandije. D4D zahvaljuje takođe švajcarsku ambasadu za njihov doprinos u pripremi ovog izveštaja. Sadržina ovog izveštaja predstavlja isključivu odgovornost Instituta Demokratija za razvoj (D4D) i ne odražava sam po sebi stav ambasade Kraljevine Holandije.

Sadržaj

Pregled izveštaja, 7

Uvod, 9

Istraživačka metodologija, 11

Kontekst, 14

Birači iz drugih opština, 15

Koliko birača zapravo živi u Kačaniku?, 17

Koliko je značajan problem?, 20

Glavni pregled, 21

Neregistrovani birači, 23

Filtrirani rezultati, 24

Veća tačnost biračkog spiska vodi ka većem odzivu, 31

Zaključak i preporuke, 34

Pregled izveštaja

Intenzivno terensko istraživanje Instituta Demokratija za razvoj (D4D) sprovedeno u Opštini Kačanik izmerilo je obim netačnosti biračkog spiska u ovoj opštini—konkretno, procenat ljudi koji zapravo žive na mestima gde mogu da glasaju.

Naša revizija biračkog spiska za Kačanik pokazala je da samo 60% registrovanih birača živi u gradu ili selima pod kojima se njihova imena vode na biračkom spisku. Ostali žive u inostranstvu (19%), su preminuli (3%), žive na nekoj drugoj lokaciji na Kosovu (11%), ili o njima uopšte ne postoje nikakve informacije (7%).

Ovakav birački spisak nije pouzdan i ne može obezbediti sprovođenje pravičnih izbora. U ovom trenutku, glavna je pretpostavka da veći problemi sa netačnošću biračkog spiska zapravo ukazuju na široko rasprostranjen fenomen na Kosovu.

Pred izbornim organima leži dvostruki izazov. Organi koji sprovode izbore moraju držati pod kontrolom manipulacije izbornim procesom, sprečavajući glasanje preko „opunomoćenika“. U nedostatku propisnog procesa, loši birački spiskovi omogućavaju da se glasa u ime drugih. Ministarstvo unutrašnjih poslova mora urediti ovaj proces na sistematskoj osnovi i organizovati sve institucije koje su odgovorne da vrše upis i vođenje informacija u spisak civilno registrovanog stanovništva, kako bi se osiguralo da Kosovo ima tačne i ažurirane podatke o stanovništvu.

Pre pristupanja sistematskom rešavanju ovog pitanja, odmah se mogu rešiti tri glavna problema. Glavni izvor netačnosti jesu pojedinci koji imaju samo isprave UNMIK-a i koji nikada nisu izvadili kosovsku dokumentaciju. Problem je takođe naglašeniji među starcima što je pokazatelj da ovih

7% lica o kojima ne postoje nikakve informacije najverovatnije pripadaju kategoriji preminulih.

Ovaj izveštaj preporučuje sledeće: (a) treba preispitati proces vođenja spiska civilno registrovanog stanovništva, (b) imena birača koji žive u dijaspori trebalo bi da se vode na zasebnom spisku, i (c) trebalo bi da postoji bolja primena i senzibilizacija o pravnoj odgovornosti svakog pojedinca da ažurira svoju adresu.

Uvod

Tačan birački spisak predstavlja jedan od najvažnijih preduslova za održavanje slobodnih, fer i takmičarskih izbora. Pitanje netačnog biračkog spiska neprestano isplivava na površinu na Kosovu, sa žalbama na ovu temu koje se mogu čuti i pre i nakon svakog izbornog procesa.

Ovaj izveštaj predstavlja rezultate nedavno sprovedene revizije biračkog spiska opštine Kačanik koja je imala za cilj da izmeri obim netačnosti i neregularnosti i da pruži preporuke da se one reše.

Birački spisak predstavlja izvod spiska civilno registrovanog stanovništva koji se izrađuje i vodi pri Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP). Baza podataka civilno registrovanog stanovništva obuhvata sve građane koji su dobili svoje lične karte (LK), koje im se izdaju čim napune 16 godina od strane Odeljenja za javne isprave (OJI) Ministarstva.

Redovna praksa za svaki izborni ciklus jeste da MUP pruža Centralnoj izbornoj komisiji (CIK) poslednji izvod spiska civilno registrovanog stanovništva sa imenima svih birača od 18 godina i više. Ovo sugeriše da bilo kakvi nedostaci u biračkom spisku zapravo samo predstavljaju odraz netačnosti u spisku civilno registrovanog stanovništva, te stoga upravo tu treba da dođe do poboljšanja.

Kako bi sproveo ovu reviziju, institut Demokratija za razvoj (D4D) uspostavio je tim od 17 kontrolora koji su tokom maja i juna 2012. godine išli od vrata do vrata u opštini Kačanik. Pošto su imali poslednji ažurirani birački spisak za svaki birački centar, oni su verifikovali da li se imena lica koja zapravo žive u svakoj posećenoj kući mogu naći na biračkom spisku, pod njihovom aktuelnom adresom.

Dok Kačanik može biti samo jedan slučaj, ovaj izveštaj pruža informacije koje bi mogle pomoći u organizovanju sličnih revizija širom Kosova. Tačniji birački spisak duž preostalog dela Kosova može u značajnoj meri poboljšati proces glasanja i isključiti bilo kakve mogućnosti za manipulacije sa glasačkom kutijom.

Ono što bi trebalo naglasiti jeste da su primećeni veći problemi čak i pre same revizije. Kao blatantan primer, pokojni predsednik Kosova i možda najpoznatija javna ličnost u poslednje dve decenije, Ibrahim Rugova, još uvek se nalazi na biračkom spisku čak i nekoliko godina nakon njegove smrti. Nekoliko drugih izveštaja, uključujući i onaj koji je priređen od strane autora koji je sada sa institutom D4D, ukazalo je na netačnosti koje su, u nedostatku pouzdanih podataka, tretirane kao spekulacije.

Istraživačka metodologija

Istraživački cilj ove studije bio je da se provere sva imena koja se nalaze na biračkom spisku za opštinu Kačanik u odnosu na rezultate razgovora od vrata do vrata. Ovom studijom, načinjen je pokušaj da se izmeri broj birača koji zapravo žive u oblasti u kojoj se vode kao birači, nasuprot procentu birača koji žive u inostranstvu, koji su preminuli ili koji su se preselili u druge opštine. Revizija biračkog spiska obuhvatala je preliminarnu ocenu biračkog spiska, program obuke i terensku akciju. D4D je uspostavio tim od 17 terenskih kontrolora i stručnjaka za bazu podataka kako bi sproveo ovu reviziju.

1. korak: Preliminarna provera i verifikacija

Pre istraživanja na terenu, D4D je sproveo preliminarnu reviziju biračkog spiska kako bi zapazio očigledne netačnosti koje su zahtevale tehničko prečišćavanje. U reviziji je korišćen poslednji ažurirani birački spisak koji je korišćen na izborima za gradonačelnika 2012. godine. Mala veličina Kačanika i dostupnost nedavnog biračkog spiska predstavljali su dva glavna razloga zbog kojih je upravo Kačanik odabran za ovu reviziju.

Birački spisak integrisan je u softversku aplikaciju, koja je osmišljena u dve glavne svrhe: (1) za izradu upitnika o biračkom spisku za svaku lokaciju, i (2) unos podataka. Svakom kontroloru su odštampani spiskovi, i nakon toga je svakome od njih povereno od jednog do pet sela. Softver je korišćen kako bi se naglasile dve kategorije birača, (a) lica koja nisu izvadila LK UNMIK-a, i (b) birači preko 70 godina starosti na dan izrade izveštaja.

Ono što je bila pretpostavka u samoj osnovi ovog procesa jeste da je većina kosovskih građana već dobila kosovske isprave. Pored etničkog porekla (Kačanik u istorijskom

smislu nije imao značajan broj manjinskih zajednica), može se pretpostaviti da su lica koja nisu izvadila novu LK možda napustila zemlju ili su preminula. Imena lica iz ove dve kategorije su obeležena a kontrolorima je naloženo da poklone veću pažnju na ove dve nepouzdanije kategorije.

2. korak: Obuka

Institut D4D sproveo je sveobuhvatan program obuke koji je obuhvatao izradu priručnika za obuku, upitnika i preciznih smernica o ključnim fazama terenske akcije. Kontrolori su dobili detaljne instrukcije o tome kako da pristupe svakom domaćinstvu, i kako da sakupe informacije o kućama koje bi odbile da im odgovore ili gde nije bilo nikog. Kontrolori su podstaknuti da sakupe informacije od komšija nakon što iskoriste sva raspoloživa sredstva sakupljanja informacija, odnosno razgovor sa članovima porodice. Izvršen je i probni period a upitnik je nakon toga izmenjen za konačnu upotrebu.

3. korak: Terenska akcija

Nakon preliminarne provere i obuke, tim kontrolora raspoređen je širom opštine kako bi izvršio konkretnu proveru, upoređujući nalaze do kojih se došlo sa biračkim spiskom. Ovaj ključni deo terenskog istraživanja trajao je dve nedelje. Kontrolori su bili strateški postavljeni u oblastima koje su im bile najpoznatije. Nakon produžetka od dodatne dve nedelje za neke oblasti, kontrolori su posetili skoro svaku kuću na njima dodeljenim lokacijama.

Kontrolorima je dat zadatak da provere informacije o biračima navođenjem statusa svakog pojedinca kao što je prikazano u tabeli koja sledi.

Skenirana forma

Numri	Mbiemri	Emri	Datëlindja	Këtë Adresë/ Fshat	Tjetër Adresë/ Fshat	Jashtë Kaçanikut / Brenda Kosovës	Jashtë Kosovës	I/e Vdekur
530	GASHI		1/4/1933	X				
531	GASHI		1/28/1933					X
532	GASHI		7/14/1985	X				
533	GASHI		9/15/1991	X				
534	GASHI		2/9/1993	X				
535	GASHI		5/31/1963	X				
536	GASHI		9/15/1962				X	
537	GASHI		3/21/1967				X	
538	GASHI		6/10/1963				X	
539	GASHI		11/20/1986	X				
540	GASHI		4/16/1947	X				

Obrasci su odgovarali bazi podataka a svaki birač, o kome su kontrolori sakupili podatke bio bi klasifikovan u jednu od sledećih kategorija:

- živi na istoj adresi;
- živi na drugoj adresi u opštini Kačanik;
- preselio se u drugu opštinu na Kosovu;
- živi u inostranstvu (deo dijaspore van Kosova); i
- preminuo.

Kada bi kontrolori naišli na lice čije se ime ne može naći na biračkom spisku, oni bi zabeležili njegovo/njeno puno ime i prezime i datum rođenja.

Kontekst

Kačanik broji ukupno 16 biračkih centara, od kojih se dva nalaze u samom gradu Kačaniku (0701D i 0702X) dok se ostali nalaze u selima ove opštine.

28 kačaničkih sela sačinjava skoro 70 procenata opštine. Veličina sela varira u zavisnosti od teritorije i broja birača. Velika i osrednja sela obično imaju svoj birački centar. Jedini izuzetak jesu sela Bob, Runjevo i Lanishte, koja imaju veliki broj birača koji glasaju u dva gradska biračka centra u Kačaniku. Razlog za ovo leži u blizini ovih sela gradu. Što se tiče sela koja su manja u smislu biračke populacije, neka od njih imaju svoj birački centar, međutim to nije slučaj sa većinom.

Postoji deset velikih sela, sa više od 1,000 birača, u opštini Kačanik, koja obuhvataju sledeće: Vata/Dubrava (2,197 birača), Belograce (1,801 birača), Stari Kačanik (1,551 birača), Globočica (1,437 birača), Bob (1,410 birača), Biqec (1,390 birača), Doganović (1,307 birača), Stagova (1,189 birača), Kovačevac (1,049 birača) i Saponica (1,034 birača). Skoro svako selo ima svoj birački centar u kome mogu glasati njihovi stanovnici ili neki birači iz drugih manjih sela.

Postoji četiri sela srednje veličine, sa 500 do 1,000 birača, uključujući sledeće: Nika (772 birača), Ivaja (701 birača), Runjevo (650 birača), Reka (599 birača) i Kotlina (598 birača). Postoji 13 manjih sela sa manje od 500 birača: Gajrë (489 birača), Bajnica (415 birača), Strala (364 birača), Gabrica (398 birača), Gornja Grlica (363 birača), Djurdjev Dol (336 birača), Eleza (327 birača), Slatina (271 birača), Gornja Gabrica (270 birača), Korbulić (189 birača), Semaja (184 birača), Drenova Glava (135 birača) i Nikovce (devet birača).

Birači iz drugih opština

Na biračkom spisku korišćenom od strane Centralne izborne komisije (CIK) registrovano je 31,474 birača. Preliminarna ocena biračkog spiska ukazuje da se na njemu vode birači iz drugih opština i nepoznati birači. Tabela u nastavku daje pregled podataka o broju birača koji su morali da se filtriraju pre sprovođenja terenske akcije.

Opština	Birača
Uroševac	233
Vitina	32
Đeneral Janković	28
Priština	27
Štrpce	13
Lipljan i Štimlje	17
Gnjilane i Kamenica	9
Dečani i Peć	7
Suva Reka i Podujevo	6
Mitrovica i Vučitrn	4
Istok i Klina	4
Glogovac i Srbica	2
Kosovo Polje i Obilić	2
Skoplje	1
Prizren i Đakovica	2
Nejasan	33
Ukupan broj:	420

Prva preliminarna ocena biračkog spiska ukazuje da 387 birača registrovanih u Kačaniku dolazi iz drugih opština. Tabela sa leve strane ilustruje pregled ovih birača po njihovom poreklu.

Veoma je teško oceniti zašto je uopšte došlo do ove neregularnosti. Međutim, imajući u vidu da je Uroševac najbliža opština Kačaniku, možda je razlog za to što su se birači preselili ili u ili iz Kačanika. Kao što se može videti iz tabele, više od 60 procenata birača iz

drugih opština dolazi iz Uroševca. Ali nije jasno kako su se ovi birači našli na spisku a nisu registrovana uopšte u opštini Kačanik.

Ukupan broj imena na biračkom spisku CIK-a	31,474
Minus imena iz drugih opština pogrešno uključenih na BS	420
Prečišćen spisak korišćen tokom terenskog istraživanja	31,054

Pored toga, 33 nepoznatih birača uklonjeno je sa spiska pre sprovođenja revizije, zbog netačne i/ili nepoznate lokacije. Ukupno 420 (1.3 procenata) imena je na kraju uklonjeno sa biračkog spiska pre nego što su naši kontrolori izašli na teren. U skladu sa tim, ukupan broj birača uključenih u reviziju dostigao je brojku od 31,054.

Koliko birača zapravo živi u Kačaniku?

Terenska akcija sprovedena je od strane 16 kontrolora i jednog terenskog koordinatora. Njihov cilj bio je da dopru do što je moguće većeg broja stanovnika kako bi se proverio ukupan prečišćeni broj od 31,054 birača. Kontrolori su uspeli da dobiju informacije o 28,916 birača (postizući ukupnu pokrivenost od 93 procenata). Birači verifikovani tokom terenskog istraživanja klasifikovani su kao birači koji žive na istoj adresi/selu, birači koji žive na nekoj drugoj adresi/selu, birači koji žive van Kačanika ili koji su preminuli. Celokupan pregled dao je sledeće rezultate:

Prečišćen spisak korišćen tokom terenskog istraživanja	31,0.54	
- Pronađenih na lokaciji istoj onoj na BS	18,662	60%
- Drugo selo/grad u okviru opštine Kačanik	1,939	6%
- Druga opština na Kosovu	1,406	5%
- Van Kosova	6,051	19%
- Preminuli	858	3%
- Bez informacija	2,141	7%

Pronađeni na lokaciji navedenoj na biračkom spisku

Istraživanje ukazuje da više od 60 procenata birača registrovanih u Kačaniku (18,662) živi u istom gradu ili selu navedenom na biračkom spisku. Neka sela imaju stopu tačnosti od 81 procenta (Nika), a postoje sela sa netačnostima niskim koliko u selu Drenova Glava (18 procenata). Ono na šta treba skrenuti pažnju jeste da tačnost samo ukazuje na nivo sela/mesta a ne na konkretne adrese ili naselja.

Birači iz drugih sela/mesta u Kačaniku

Ukupan broj birača koji žive na nekoj drugoj adresi ili selu u okviru opštine Kačanik iznosi 1,939 (nešto više od šest procenata). Najviša stopa migracije u okviru opštine postoji u selu Ivaja (28 procenata), iako postoje sela sa samo jednim procentom migracije.

Birači iz drugih opština na Kosovu

Zaključci istraživanja ukazuju da nešto više od četiri procenata birača registrovanih u Kačaniku (1,406) živi u nekoj drugoj opštini. Potvrđeno je da su se ovi birači preselili, ili uglavnom žive u drugim opštinama na Kosovu (definisani kao oni koji žive van opštine više od polovine vremena). Najveći broj birača koji žive van Kačanika ali i dalje na Kosovu preovlađuje u selima Drenova Glava (59 procenata) i Korbulić (28 procenata). Najniži broj birača koji žive van Kačanika ali i dalje na Kosovu jesu sela Gabrica, Reka i Runjevo (oko jedan procenat).

Birači koji žive van Kosova

Više od 19 procenata birača registrovanih u Kačaniku (6,501) živi u inostranstvu ili van Kosova. Najviša stopa migracije van Kosova zabeležena je u selima Globočica i Korbulić (oba od 37 procenata). Najniži broj birača koji žive van Kosova zabeležen je u selima Nika (devet procenata) i Ivaja (12 procenata). Grad Kačanik takođe ima veoma visoki broj birača koji žive u inostranstvu, oko 17 procenata da budemo precizni.

Preminuli birači

Utvrđeno je da je skoro tri procenata birača registrovanih u Kačaniku (858) preminulo (ili da ne postoje nikakvi dokazi o suprotnom). Preminuli se često i dalje vode na biračkom spisku zato što članovi njihovih porodica ne prijavljuju

redovno smrtne slučajeve pri Opštinskoj kancelariji za građanski status. Kao rezultat, smrt se ne prijavljuje ni Centralnoj matičnoj službi (CMS) pri Ministarstvu unutrašnjih poslova. Najviši broj preminulih registrovanih birača nađen je u selu Gjurgjedell (šest procenata). Druga sela sa visokim brojem preminulih birača—od oko četiri procenata—obuhvataju Bob, Drenova Glava, Eleza, Gornja Grlica, Kotlina i Nika. Najniži broj preminulih birača nađen je u selu Straža (jedan procenat).

Bez informacija

Kontrolori nisu mogli da sakupe informacije o 2,071 biraču zato što ispitanici ili meštani koji su intervjuisani nisu uopšte imali informacije u pogledu ovih registrovanih birača. Neznatno više od 32 procenata neverifikovanih birača (655) dolazi iz grada Kačanika. Ova imena najverovatnije potpadaju pod kategorije preminulih lica ili onih koji žive u inostranstvu.

Koliko je značajan problem?

Kako bi se ovaj problem stavio u kontekst, grupisali smo najproblematičnije kategorije (preminuli, lica koja žive u inostranstvu, bez informacija) zajedno, i označili smo ih crvenom bojom u grafikonima duž ovog izveštaja.

Tačna (zelena)

- Birači koji su pronađeni u istom gradu/selu kao na biračkom spisku.

Donekle Problematična (žuta)

- Birači koji su se preselili u okviru opštine Kacanik, ili u neku drugu opštinu na Kosovo.

Problematična (crvena)

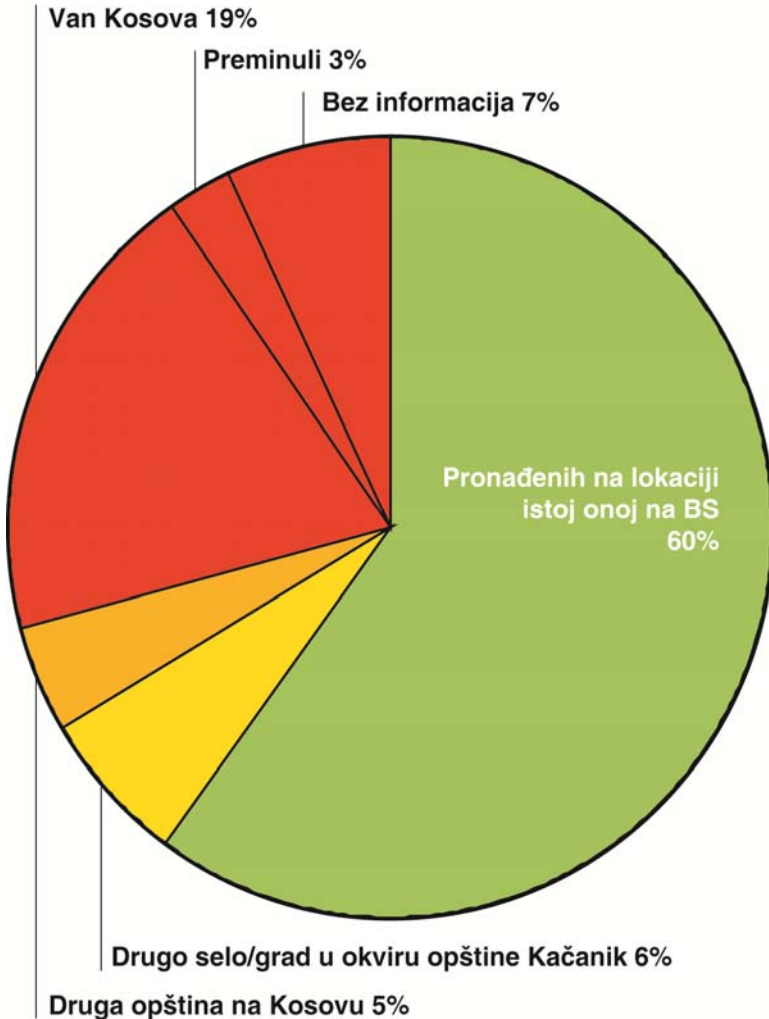
- Imena birača koji su otisli u inostranstvo, preminuli ili o kojima ne postoje nikakve informacije.

Grafikon u nastavku pokazuje da čak 29 procenata birača (tri grupe zajedno) potpada pod ovu 'problematičnu' kategoriju (ponovo, označenu crvenim). Oko 11 procenata registrovanih birača potpada pod kategoriju 'donekle problematičnih'—ovo su birači koji su se preselili unutar Opštine Kačanik (šest procenata, označeni žutim), i birači koji su se preselili u druge delove Kosova (pet procenata, označeni narandžastom bojom). Deo koji je obeležen zelenim sačinjava većinu od 60 procenata, što su birači koji su nađeni u svom selu/mestu koje se poklapa sa onim navedenim na biračkom spisku.

Grafikon pruža detaljan pregled rezultata, posebno za svako selo.

Glavni pregled

Pregled birača

Uzorak za Kosovo

Nr	Seto Grad	Lokacija kao na BS	Druqa lokacija	Druqa opština	Van Kosova	Premинули	Bez informacija	Nereg.	Ukupno
1	Bajnica	251	6	43	73	18%	34	8%	4
2	Bolograce	1,273	33	138	256	14%	65	4%	44
3	Bikëvac	768	108	51	329	24%	87	6%	78
4	Bob	918	119	8%	237	17%	44	3%	14
5	Doganović	852	50	4%	270	21%	46	4%	0
6	Drenova Glava	24	0	0%	17	13%	9	7%	3
7	Elëzaj	206	12	4%	56	17%	25	8%	10
8	Gabrca	205	12	3%	146	37%	18	5%	7
9	Gornja Gabrica	127	7	3%	100	37%	21	8%	1
10	Gajre	257	61	12%	89	18%	17	4%	1
11	Gornja Grlica	217	9	2%	69	19%	31	9%	25
12	Djurđev Dol	150	27	8%	104	31%	13	4%	0
13	Globočica	645	20	1%	537	37%	157	11%	0
14	Ivaja	293	196	28%	86	12%	73	10%	0
15	Stari Kačanik	1,054	73	5%	198	13%	122	8%	2
16	Korbuliç	46	7	4%	70	37%	8	4%	0
17	Kotlina	225	46	8%	91	15%	180	30%	0
18	Kovačevac	627	35	3%	255	24%	79	8%	113
19	Nikaj	624	11	1%	70	9%	15	2%	0
20	Nikovec	4	2	22%	1	11%	2	22%	0
21	Reka	451	25	4%	91	15%	7	1%	0
22	Runjlevo	414	52	8%	78	12%	87	13%	19
23	Semanje	111	9	5%	32	17%	14	8%	7
24	Slatina	90	25	9%	48	18%	9	3%	0
25	Sopotnica	659	36	3%	221	21%	40	4%	2
26	Stagova	711	43	5%	193	16%	142	12%	24
27	Štraža	174	17	4%	100	27%	5	14%	3
28	Vata – Dubrava	1,206	119	5%	630	29%	56	3%	2
29	Kačanik	6,080	779	8%	1,604	17%	684	7%	139
Ukupno		18,662	1,939	6,2%	6,051	19.5%	2,141	6.9%	498
									31,057

Neregistrovani birači

Kontrolorima je dat zadatak da registruju birače na koje su naišli tokom posete terenu ali čija imena se ne mogu naći na biračkom spisku.

Ukupno, kontrolori su naišli na 650 ovih pojedinaca. Međutim, nakon što su ovi kontrolori uskladili imena ovih birača sa kolegama koji su sprovodili proveru na drugim lokalitetima u Kačaniku, utvrđeno je da su nešto manje od jedne četvrtine ovih birača eventualno registrovani kao stanovnici drugih sela.

Lica čija imena nisu nađena na BS za mesto gde smo naišli na njih	
Njihova imena su nađena negde drugde u opštini	152
Stanovnici Kačanika koji nisu na biračkom spisku	498

Interesantno je da izveštaji navode mnogo veći procenat pojedinaca u selima koji su se preselili negde drugde (1,939), dok je samo 152 nađeno po imenu u drugim delovima.

Na kraju ovog procesa ponovnog potvrđivanja lokacija na kojima se nalaze ovi birači koji nedostaju, 498 neregistrovanih birača nije nađeno na listi ni jednog kontrolora. Ovi pojedinci su se možda preselili u Kačanik iz drugih opština iz različitih ličnih razloga (npr. brak, radne prilike itd.), dok nisu zvanično dokumentovali promenu svog mesta prebivališta. Manje verovatno objašnjenje jeste da se ovi birači prosto nisu nikada registrovali ili iz nekog razloga nisu upisani na birački spisak. Sela koja su imala najviši broj neverifikovanih birača obuhvatala su Kovačevac

(devet procenata), Globočica (sedam procenata) i Stagova (sedam procenata).

Filtrirani rezultati

Kako bi se bolje ocenio izvor netačnosti, baza podataka omogućila nam je da filtriramo podatke po ove tri kategorije. Prva razlika načinjena je po lokaciji, filtriranjem rezultata zasebno po gradskim i seoskim biračkim centrima. Druga razlika načinjena je po vrsti ličnih karata. D4D je filtrirao bazu podataka po tome da li su birači imali ličnu kartu UNMIK-a ili su izvadili kosovsku ličnu kartu. Treća razlika načinjena je po starosnoj grupi, filtriranjem birače na one ispod 70 godina i one preko 70 godina. Sledi pregled nalaza iz sve tri grupe.

Po lokaciji: razlike između grada/sela

Od imperativnog je značaja da nalazi istraživanja budu unakrsno preispitani po lokaciji, posebno upoređujući rezultate između grada i seoskih oblasti.

Biračka populacija grada Kačanika sačinjava skoro 30 procenata ukupnog broja birača u opštini. 9,622 birača registrovano je u gradu Kačaniku i glasali su u dva biračka centra, 0701D i 0701X. Oko 63 procenata birača iz grada živi na istoj adresi pod kojom se vode na biračkom spisku. Tri procenata živi na nekoj drugoj adresi u okviru opštine; tri procenata živi van Kačanika ali unutar Kosova a 17 procenata živi u inostranstvu. Utvrđeno je da je samo dva procenta birača u gradu preminulo.

Birači u seoskim oblastima preraspodeljeni su u 28 sela opštine. Ukupan broj seoskih birača iznosi 21,435. Četiri sela u blizini grada glasalo je u gore pomenutim gradskim biračkim centrima. Ukupan broj birača u gradu iznosi 9,622.

Tabela u nastavku pruža uporedbu tačnosti biračkog spiska u gradskim i seoskim oblastima.

	Lokacija kao na BS	Druga lokacija	Druga opština	Van Kosova	Premинуli	Bez informacija	Nereg.
Sela	59%	5%	5%	21%	3%	7%	359
Kačanik	63%	8%	3%	17%	2%	7%	139

Kao što se može videti gore, sela imaju manje tačne biračke spiskove. Po svemu sudeći postoji veća stopa neprijavlivanja smrti (tri procenata u poređenju sa dva procenta u gradu), i viša stopa migracije u inostranstvo (21 procenat u poređenju sa 17 procenata u gradu).

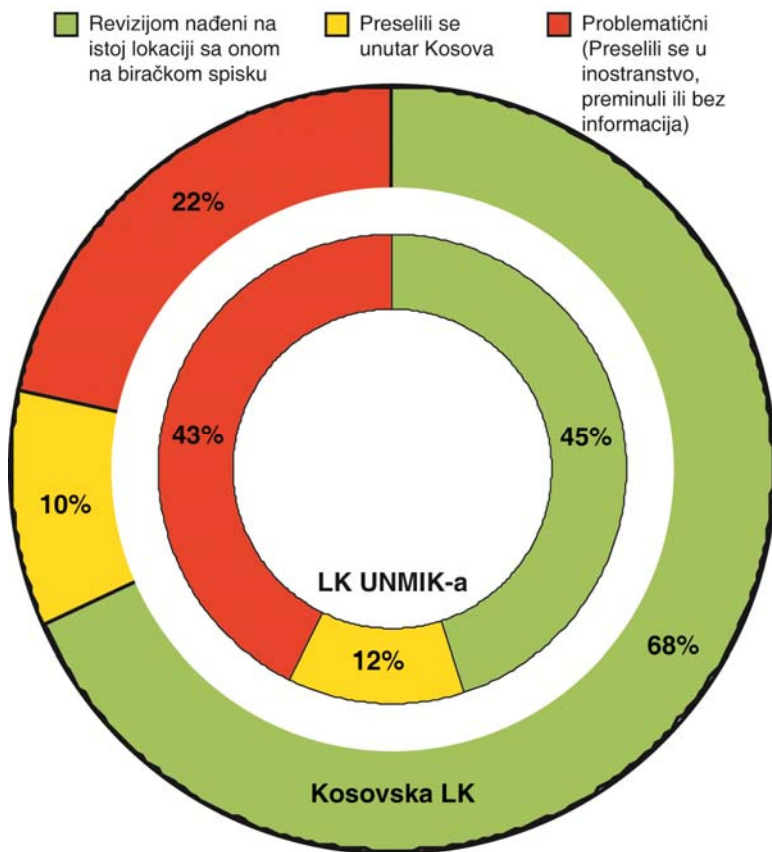
Grad Kačanik, u poređenju sa seoskim oblastima, po svemu sudeći ima komparativno viši broj birača koji žive na nekoj drugoj adresi ili selu unutar opštine (osam procenata). Takođe, grad ima manji broj birača koji žive van Kačanika ali u okviru Kosova (tri procenata). Jedan deo objašnjenja za to što veći broj seoskih birača zapravo živi u inostranstvu ili u drugim opštinama jeste da grad pruža veći broj prilika za zapošljavanje i obrazovanje u poređenju sa selima u opštini. Pored toga, grad ima veći administrativni kapacitet da registruje birače i postoji veća verovatnoća da se stanovnici u gradu registruju da glasaju, da prijavljuju smrtne slučajeve i ažuriraju svoj građanski status.

Po vrsti lične karte

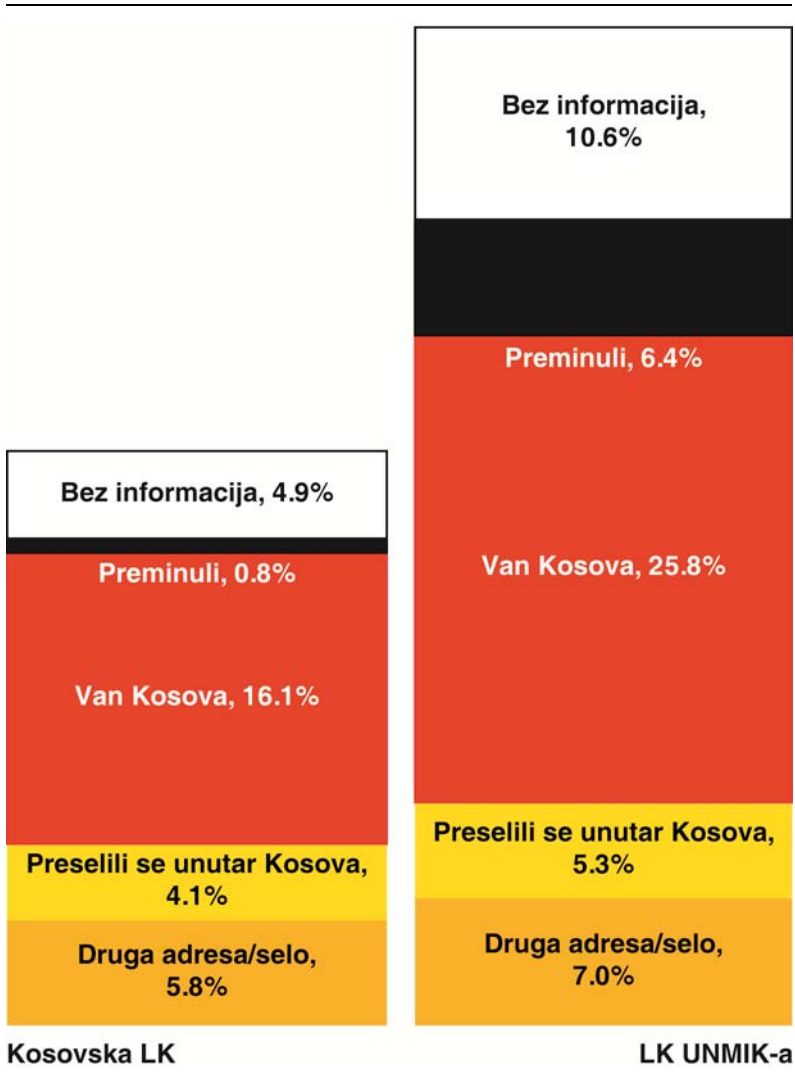
Došlo se do interesantnih zaključaka prilikom uporedbe tačnosti biračkog spiska, između imalaca lične karte UNMIK-a i kosovske lične karte. Ono što možda nije

iznenađujuće jeste da je zabeleženo značajno više neregularnosti među imaozima lične karte UNMIK-a (onih koji nisu izvadili isprave Republike Kosovo do u leto 2012). Utvrđeno je da je samo 45 procenata birača sa ličnom kartom UNMIK-a i dalje u istom selu i istom biračkom centru, na osnovu biračkog spiska (u poređenju sa tačnošću od 68 procenata za imaoce kosovske lične karte).

Problematične kategorije po vrsti LK

Pregled problematičnih kategorija prema vrsti LK

Dok je samo 22 procenata imalaca kosovske lične karte potpalo pod ‘problematičnu’ kategoriju, ovo je bilo tačno za 43 procenata imalaca lične karte UNMIK-a.

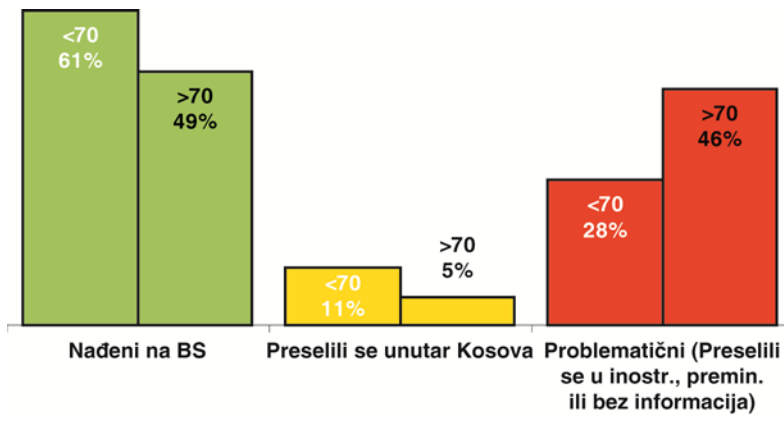
Nakon bližeg pogleda na neregularne kategorije, i ponovo nakon uporedbe ove dve vrste ličnih karata, naši zaključci sugerišu da postoji veći broj neregularnosti sa ličnim kartama UNMIK-a nego sa kosovskim ličnim kartama u svakoj kategoriji. Imaoci lične karte UNMIK-a češće žive na nekoj drugoj adresi/selu u Kačaniku ili u nekoj drugoj opštini na Kosovu.

Pozivajući se na grafikon koji sledi u nastavku, najznačajnije neregularnosti—uključujući podatke o kosovskoj dijaspori ili emigrantima (26 procenata u odnosu na 16 procenata) i preminulim licima (šest procenata u odnosu na jedan procenat—takođe su ukazali na oštija nepoklapanja između vrsti ličnih karata. Cifra koja zabrinjava u grupe sa obe vrste ličnih karata jeste da postoje kategorije za koje nisu pružene nikakve informacije: ovo obuhvata oko 11 procenata imalaca isprava UNMIK-a i pet procenata imalaca kosovske lične karte.

Po starosnoj dobi

Ukoliko analiziramo neregularnosti po starosnoj dobi, nalazi sugerišu da su birački spiskovi bili 49 procenata tačni za birače preko 70 godina (u poređenju sa 61 procentom onih ispod 70 godina). Četrdeset šest procenata izdvaja se iz birača od 70 godina koji potpadaju pod ‘problematičnu’ kategoriju (u poređenju sa 28 procenata onih ispod 70 godina). Na kraju i prema našim zapažanjima, utvrđeno je da se 11 procenata birača ispod 70 godina preselilo unutar Kosova u poređenju sa relativno manje pokretnim biračima preko 70 godina starosti, gde je ova cifra ostala na pet procenata.

Tačnost biračkog spiska po starosnoj dobi

Priče iz odabranih sela

Vata/Dubrava

Vata Dubrava ima najveći broj registrovanih birača u opštini, sa ukupno 2,197. Birački centar ovog sela takođe uslužuje birače iz sela Reka, Vata i iz jednog dela sela Nika. Ključna karakteristika koja razlikuje ovo selo od drugih većih sela u opštini jeste visoki broj registrovanih birača koji žive u inostranstvu. Nalazi istraživanja ukazuju da više od 29 procenata birača živi u inostranstvu. Ovo je jedan od glavnih razloga zašto komparativno postoji veoma mali broj birača koji žive na istoj adresi ili u istom selu (oko 55 procenata). Samo pet procenata birača živi na nekoj drugoj adresi u Kačaniku a oko tri procenata živi van Kačanika. Tri procenata seoskih birača identifikovani su kao preminuli.

Begrace

1,801 lice registrovano je kao birač u selu Begrace, čineći ga selom sa drugim najvećim brojem registrovanih birača. Shodno tome predstavlja najnastanjenije selo u opštini i

jedno od najvećih u smislu svoje površine. Interesantno, selo Begracë ima najveći broj registrovanih birača koji su identifikovani kao birači koji su tačno predstavljeni na biračkom spisku. Oko 71 procenat registrovanih birača sela Begrace živi na istoj adresi kao i na biračkom spisku; oko dva procenata žive na nekoj drugoj adresi u okviru Kačanika; osam procenata živi van Kačanika ali na Kosovu; a 14 procenata živi u inostranstvu. Pored toga, oko dva procenata registrovanih birača u ovom selu zapravo su preminuli.

Stari Kačanik

Stari Kačanik nalazi se u južnom delu Kačanika. Prema našim analizama, 68 procenata registrovanih birača iz ovog sela živi na istoj adresi koja je navedena na biračkom spisku dok je za oko pet procenata utvrđeno da žive na nekoj drugoj adresi u okviru Kačanika. Približno četiri procenata živi van Kačanika i u nekoj drugoj opštini na Kosovu, 13 procenata živi u inostranstvu a utvrđeno je da je tri procenata birača zapravo preminulo.

Veća tačnost biračkog spiska vodi ka većem odzivu

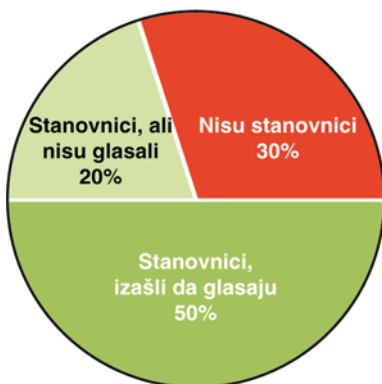
Tačan birački spisak pre svega ograničava manipulacije ali je njegov sporedan efekat to da utiče na tačnost prijavljenog odziva. Netačan birački spisak čini da zvaničan podatak o odzivu izgleda niži nego što zapravo jeste. Ovakav birački spisak sadrži značajan broj imena birača koji žive u inostranstvu ili koji su preminuli i u praksi nemaju mogućnost glasa.

Uključivanje ovih birača koji nisu u mogućnosti da glasaju umanjuje stvaran nivo odziva, pošto se ovi birači prosto evidentiraju kao oni koji imaju pravo glasa ali koji ne žele da to pravo glasa i upotrebe.

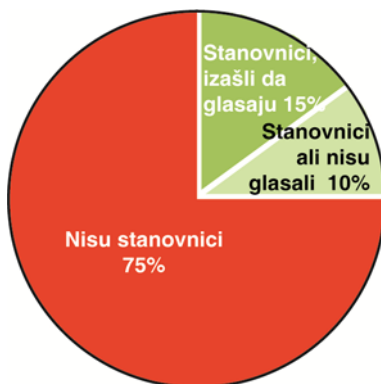
Revizija biračkog spiska u Kačaniku može potvrditi odnos između tačnosti biračkog spiska i odziva birača. Na primer, odziv od 50% prijavljen u selu Stari Kačanik rezultat je tačnijeg biračkog spiska, pošto je birački spisak sadržao samo 30% netačnosti. Sa druge strane, 75% biračkog spiska u selu Korbulić nije tačno, te ne iznenađuje da prijavljeni odziv iznosi samo 15%.

Grafikoni u nastavku vrše uporedbu između sela Stari Kačanik i Korbulić. Revizija je pokazala da 30% imena registrovanih u Starom Kačaniku pripadaju licima koja žive u inostranstvu, koja su se preselila u okviru Kosova ili su preminula, i zbog toga nisu smatrani “stalnim stanovnicima”. Isto važi za čak 75% imena upisanih u selu Korbulić. Što je veći broj lica koja se ne vode kao stanovnici time je veći broj ljudi stavljen u grupu “ne-birača”, i upravo zbog toga su značajno manje brojke birača koji su izašli na birališta u selu Korbulić nasuprot Starom Kačaniku.

Stari Kačanik

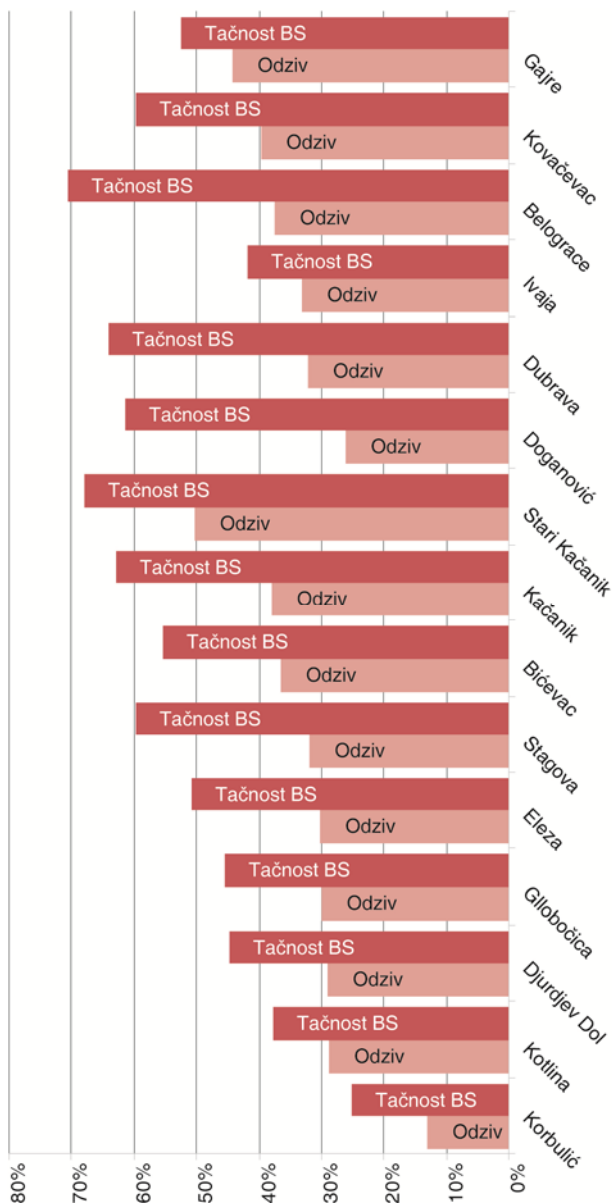

Korbulić

Iako postoje određeni statistički izuzeci, tačnost biračkog spiska i odziv u jasnoj su korelaciji, kao što je ilustrirano u grafikonu koji sledi u nastavku. Poboľšavanje biračkog spiska jasno bi vodilo ka boljoj tačnosti i višem prijavljenom odzivu. Bolje izveštavanje reprezentativnije bi odslikalo stepen građanskog učešća na izborima i nivo legitimnosti u zemlji.

Korelacija između odziva i tačnosti biračkog spiska

Zaključak i preporuke

Revizija biračkog spiska Kačanika pokazuje trend koji oslikava birački spisak na nivou celog Kosova. Utvrđeno je da je birački spisak ozbiljno praćen nedostacima i da će, ukoliko ne bude popravljen u bliskoj budućnosti, ovo imati negativan uticaj na bilo kakav izborni proces u zemlji. Netačnost od 40 procenata suviše je visoka i omogućava glasanje u ime drugih i manipulaciju ukoliko ne bude ispoštovan slobodan i fer izborni proces.

Revizija spiska civilno registrovanog stanovništva. Postoji hitna potreba da se pokrene sveobuhvatna revizija spiska civilno registrovanog stanovništva i biračkog spiska u širem institucionalnom okviru. Pošto su, kako MUP tako i CIK, zakonski obavezni da vode registre u računarskom formatu, oni bi trebalo da sarađuju kako bi odlučili koji registar prvo da revidiraju. Ovo će sprečiti bilo kakvo preklapanje aktivnosti. Iako CIK može ukloniti neka imena, korisnije bi bilo da se sprovede revizija spiska civilno registrovanog stanovništva u celosti, pošto bi ovo automatski poboljšalo birački spisak.

Birači iz dijaspore na zasebnom spisku. Više od 19 procenata registrovanih birača u Kačaniku živi u inostranstvu. Oni imaju pravo da budu na biračkom spisku ali mora se pružiti argumenat da se prebace na zaseban birački spisak koji bi bio vođen od strane konzularnih predstavništava Kosova u inostranstvu.

Bolje prijavljivanje smrti. Možda je lakše rešiti problem imena preminulih lica, ali problem ne leži samo u aktuelnim brojkama već i u tome da se osigura da imena lica koja preminu budu blagovremeno uklonjena iz spiska civilno registrovanog stanovništva. Ovo podrazumeva potrebu za disciplinovanijim građanstvom koje bi prijavljivalo smrt i bolju koordinaciju između verskih zajednica, opština i Ministarstva unutrašnjih poslova koje vodi ovaj spisak.

Ažuriranje adrese. Pojedinci koji su menjali svoje mesto prebivališta u opštini ostaju na biračkom spisku ali mnogi ne mogu da glasaju kada se njihova imena dodeljuju biračkim centrima udaljenim i po nekoliko kilometara. Ovo je posebno tačno ukoliko ovo saznaju na dan izbora, kada im se kaže da se nalaze na pogrešnom biračkom centru.

Lica koja su se preselila iz opštine i dalje su registrovana u svom rodnom selu. Veoma mali broj njih izlazi da glasa na dan izbora a mnogi glasaju u njihovo ime.

Netačni statistički podaci takođe imaju budžetske implikacije, dodeljivanjem nedovoljnog budžeta nekim opštinama i dodeljivanjem suviše velikog budžeta drugim. Političke partije treba da vide svoj interes i kanališu projekte u mesta u kojem sada borave ne samo u smislu statističkih ali i u stvarnosti.

Poslednje dve kategorije koje se odnose na kretanje birača mogu se rešiti samo jednim sveobuhvatnim projektom koji bi imao za cilj da odgovori i da ažurira pojedinačne adrese. Ovo je takođe od presudnog značaja pošto već postoji konsenzus oko ukidanja uslovnog glasanja.

Katalogimi në botim – (CIP)

Biblioteka Kombëtare dhe Universitare e Kosovës

657:342.82(496.51)

Revizija biračkog spiska za Kačanik : uzorak za Kosovo /
izveštaj priredili Leon Malazogu, Visar Sutaj dhe Drilon
Gashi. - Prishtinë : Demokracia për zhvillim, 2012. - 35 f. ;
21 cm.

1.Malazogu, Leon 2.Sutaj, Visar 3.Gashi, Drilon

ISBN 978-9951-608-05-3

Demokratija za razvoj (D4D) je istraživački institut osnovan 2010 godine od strane iskusnih i dobro kvalifikovanih pojedinaca i priključili uverenju da je demokratija preduslov za razvoj. Osnivači instituta D4D veruju da je demokratija sredstvo i cilj za razvoj i posvećeni su istraživanju i uključivanje šire zajednice ka postizanju ovog cilja.

Misija D4D je da utiče na razvoj javnih politika sciljem da da se ubrza socio-ekonomski razvoj Kosova, i poboljšati upravljanje i jačanje demokratske kulture u zemlji.

Za više informacija o aktivnostima D4D posetite naš sajt: www.d4d-ks.org

Kingdom of the Netherlands

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Federal Department of Foreign Affairs FDFA

ISBN 978-9951-608-05-3

9 789951 608053